

## מי שפרע

### 1. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף מד עמוד א

...משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות - אינו יכול לחזור בו, נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות - יכול לחזור בו. אבל אמרו: מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו. רבי שמעון אומר: כל שהכסף בידו - ידו על העליונה.

### 2. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף מז עמוד ב

אמר רבי יוחנן: דבר תורה מעות קונות, ומפני מה אמרו משיכה קונה - גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה. - סוף סוף, מאן דשדא דליקה בעי שלומי! - אלא, גזירה שמא תפול דליקה באונס. אי מוקמת להו ברשותיה מסר נפשיה, טרח ומציל, ואי לא - לא מסר נפשיה טרח ומציל... רבי שמעון אומר: אף על פי שאמרו טלית קונה דינר זהב, ואין דינר זהב קונה טלית - מכל מקום כך הלכה, אבל אמרו: מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים, הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו... והנושא ונותן בדברים - לא קנה, והחזר בו - אין רוח חכמים נוחה הימנו...

### 3. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף מח עמוד ב

אבל אמרו מי שפרע וכו'. איתמר, אביי אמר: אודועי מודעינן ליה, רבא אמר: מילט לייטינן ליה. אביי אמר: אודועי מודעינן ליה, דכתיב ונשיא בעמך לא תאר. רבא אמר: מילט לייטינן ליה, דכתיב בעמך - בעושה מעשה עמך. -

### 4. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף מט עמוד א

רב כהנא יהבי ליה זוזי אכיתנא, לסוף אייקר כיתנא. אתא לקמיה דרב. אמר ליה: במאי דנקיטת זוזי - הב להו, ואידך - דברים נינהו, ודברים אין בהן משום מחוסרי אמנה. דאיתמר; דברים, רב אמר: אין בהן משום מחוסרי אמנה, ורבי יוחנן אמר: יש בהם משום מחוסרי אמנה. - מיתיבי, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: מה תלמוד לומר אהין צדק? והלא הין בכלל איפה היה? אלא לומר לך: שיהא הן שלך צדק, ולא שלך צדק!...

### 5. שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף מח עמוד א

מי שפרע מדור המבול. שהיו מלאים חמס ולא היו עומדין בדיבוריהם. ודור הפלגה נקט אגב דור המבול. ומצרים לא עמדו בדיבוריהם שבכל שעה היו אומרים לשלח את ישראל וחזרו בהם. הרא"ש:

### 6. בית הבחירה (מאירי) מסכת בבא מציעא דף מח עמוד א

כבר ביארנו במשנה שאע"פ שאין המעות קונות מ"מ החוזר בו מקבל עליו מי שפרע ויתבאר למטה שלא סוף דבר הודעה לבד אלא שמביאין אותו לבית דין ומקללין אותו בנסח זה ויש אומרים שמזכירין אותו בשם לומר הוא יפרע מפלוני וכן יראה לי ממה שהקשו למטה מונשיא בעמך לא תאור... ומה שהזכירו בזו אנשי דור המבול מפני שמעשיו של זה דומין למעשיהם שהיו גוזלין על צד שלא היו בית דין יכולין להזקק לתובע והוא שאמרו בתלמוד המערב מה היה חמס של אנשי דור המבול הוה חד בר נש נפיק וטעין קופה מלאה תורמוסין היו באים ונטלין ממנו פחות פחות משה פרוטה כדי שלא תהא גזלתם יוצאת בדיינין וכן מזכיר המצריים שלא היו עומדין בדבורם כמו שנאמר בהם היתה הרוחה והכבד את לבו והוזכרו האחרים אגבן של אלו:

### 7. ערוך השולחן חושן משפט סימן רד

**סעיף ב:** כיצד מקבל מי שפרע אוררין בב"ד ואומרים מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים שטבעו בים הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו וי"א שאומרים לו בלשון נוכח הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך וי"א שהש"ץ אומר לו כן ברבים בבהכ"נ ואין המנהג כן וגם אין מקללין לנוכח אלא בבית הב"ד מקללין אותו בין שיש שם רבים או לא [ב"ח] ולמה בחרו בקללה זו מפני שבאלו נראה ונתפרסם השגחת ה' יתברך על המעשים הרעים [סמ"ע] ועוד דפיו דיבר שוא כמו אלו אשר פיהם וגו' [מהרש"א] ועוד דשכר מצוה ועונש עבירה בהאי עלמא ליכא והרבה מבני אדם שאין חוששין לעונשי עוה"ב וכל מעינים רק בהבלי העוה"ז לכך אומרים לו מי שפרע מאלו בעוה"ז כן יפרע ממך בעוה"ז ומזה אולי יתחרט ויקיים דברו [נ"ל]:

### 8. טור חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן רד

...שיאמר לו הדיין מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצריים שטבעו בים הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו וכתב א"א הרא"ש ז"ל יראה שהדיין אומר לו מי שפרע וכו' הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך

## 9. בית יוסף חושן משפט סימן רד

...כתב אדוני אבי ז"ל (סי' י) יראה שהדיין אומר לו וכו'. כלומר שמדבר עמו לנוכח אבל הרמב"ם בפרק ז' מהלכות מכירה (ה"ב) לא כתב לנוכח אלא הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. וכתוב בחידושי תלמידי הרשב"א מילט לייטינן ליה מהאי לישנא נראה לכאורה דבפירוש לייטינן ליה ביחוד אבל רבינו כתב דלא לייטינן ליה אלא בסתם והכי משמע מלישנא דמתניתין דקתני סתם עכ"ל:

## 10. שולחן ערוך חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן רד

**סעיף א:** מי שנתן דמים ולא משך המטלטלים, אף על פי שלא נקנו לו המטלטלים כמו שנתבאר, כל החוזר בו, בין לוקח בין מוכר, לא עשה מעשה ישראל וחייב לקבל מי שפרע; ואפילו לא נתן אלא מקצת הדמים. **סעיף ב:** נתן דמי המקח ונאנס קודם שיקחנו, ואמר ליה: תן לי מקחי או החזר לי מעותי, אף על פי שיש עדים שאבד באונס ולא היה כח במוכר להצילו ולא נתרשל בדבר, הרי זה מחזיר הדמים ואין כאן מקום למי שפרע. וי"א דהוא הדין למי שחוזר בו מפני שהוא ירא להפסיד כל המקח. **סעיף ד:** כיצד מקבל מי שפרע, אוררין אותו בב"ד ואומרים: מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים שטבעו בים הוא יפרע ממי שאינו עומד בדבורו. (וי"א שאומרים לו: הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך (טור בשם הרא"ש). וי"א שאומרים לו ברבים **סעיף ו:** מכר לו בדברים בלבד, ופסקו הדמים, ורשם הלוקח רושם על המקח כדי שיהיה לו סימן ידוע שהוא שלו, אף על פי שלא נתן מהדמים כלום, כל החוזר בו אחר שרשם, מקבל מי שפרע. ואם מנהג המדינה הוא שיקנה הרושם קנין גמור, נקנה המקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו. וכל זה בשרשם בפני המוכר, או שאמר לו המוכר: רשום מקחך. **סעיף ז:** הנושא ונותן בדברים בלבד, הרי זה ראוי לו לעמוד בדבורו אף על פי שלא לקח מהדמים כלום, ולא רשם ולא הניח משכון. וכל החוזר בו, בין לוקח בין מוכר, אע"פ שאינו חייב לקבל מי שפרע ה"ז ממחוסרי אמנה ואין רוח חכמים נוחה הימנו. **סעיף ח:** וכן מי שאומר לחבירו ליתן לו מתנה, ולא נתן, הרי זה ממחוסרי אמנה. במה דברים אמורים, במתנה מועטת, שהרי סמכה דעתו של מקבל כשהבטיחו. אבל במתנה מרובה אין בה חסרון אמנה שהרי לא האמין זה שיתן לו דברים אלו עד שיקנה אותו בדברים ו שהם נקנים בהם.

## 11. ערוך השולחן חושן משפט סימן רד

**סעיף ז:** נתן דמי המקח ונאנס המקח קודם שלקחו הלוקח וא"ל תן לי מקחי או החזר לי מעותי אע"פ שיש עדים בדבר שנאנס המקח והמוכר לא נתרשל להציל ולא היה בכחו להצילו מ"מ מחזיר הדמים ואין כאן מי שפרע דכיון דעדיין לא קנה לגמרי הוה ההפסד על המוכר וי"א דה"ה למי שחוזר בו מפני שהוא מתירא שיפסד המקח ואף שעדיין לא נפסד רק שיש חששא שיפסד א"צ לקבל מי שפרע כי זה לא נתקן אלא במקום שאין הפסד רק שחוזר בו מפני יוקרא זולא בזה תקנו חז"ל מי שפרע אבל במקום חשש הפסד לגמרי לא תקנו ואין המוכר יכול לומר כשיפסד אחזיר לך המעות דיכול הלוקח לומר לו לא ניחא לי למיקם עליך בדינא ודיינא וי"א דזהו דוקא כשיכול להיות ההפסד בכל המקח אבל במקצת הפסד אין לו לחזור בשביל חששא אבל כשהיה ההפסד אף במקצת וההפסד קטן יכול לחזור בו ואין כאן מי שפרע כיון שעדיין לא קנה לגמרי ודלא כיש מי שחולק בזה

**סעיף ח:** הנושא ונותן בדברים בלבד אע"פ שיכול לחזור בו ואינו חייב במי שפרע מ"מ ראוי לו לאדם לעמוד בדיבורו אף שלא עשה שום קניין רק דברים בעלמא וכל החוזר בו בין לוקח בין מוכר אין רוח חכמים נוחה הימנו והרי זה ממחוסרי אמנה וזהו דוקא כשלא נשתנה המקח מהזמן שגמר עמו בדברים עד עתה אבל אם נשתנה המקח אין זה ממחוסרי אמנה ולא דמי למעות דצריך החוזר לקבל מי שפרע אף בהוזל או הוקר זהו מפני שמעות הויין מדאורייתא קניין גמור אבל דברים בעלמא אין צריך לקיים במקום שיש לו הפסד משינוי המקח ואין זה מחוסר אמנה דהא לא הבטיח לו בעת שהיה מקח כזה וי"א דאפילו בכה"ג יש בו משום מחוסרי אמנה דכיון דבאיש אמונים הוי דברים גמר עניין מה לו לשינוי מקח ורבינו הרמ"א הכריע כדיעה זו והאחרונים נסתפקו בזה ומירושלמי משמע כדיעה ראשונה [הגר"א] ונראה דמדינא וודאי אין בזה משום מחוסרי אמנה רק ממידת חסידות [ואתי שפיר הכל ודו"ק]: